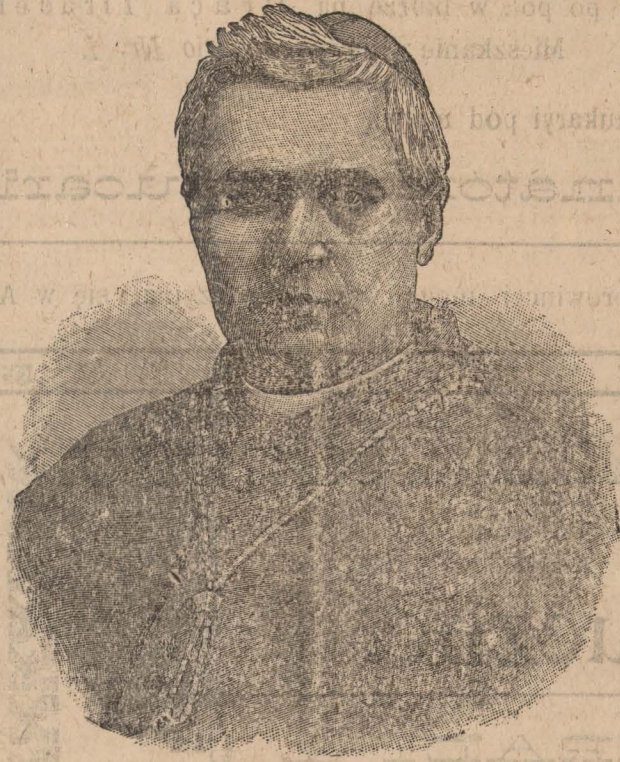

Zgon Ojca Św.

Papieża Piusa X.

Znów cały świat katolicki okryty kirem żałoby. Bolesną nowiną przynoszą nam ostatnie telegramy z Rzymu. Ojciec Św. Papież Pius X. zmarł w Watykanie dnia 19. b. m.

Straszny ten cios dotyka katolicką Europę tem boleśniej i groźniej, że przypada na chwilę ogólnego zamętu i olbrzymiej ogólnoeuropejskiej pożogi wojennej.

W tak krytycznej i niepewnej chwili tracą ludy katolickie swego wodza i arcybiskupa a Europa gorącego orędownika pokoju.

Ojczyzną zmarłego Namiestnika Chrystusowego było terytorium dawnej rzeszy polskiej weneckiej, gdzie w niewielkim miasteczku Treviso ujrzał On światło dzienne w r. 1835, jako syn wieśniaczej rodziny Sarto.

Przyszły Papież — Józef Sarto — otrzymał początkową elementarną naukę w rodzinnym miasteczku, pod kierownictwem miejscowego proboszcza, poczem oddano go do kolegium w Castelfranco a po ukończeniu tegoż wstąpił do seminarium duchownego w Padwie.

Ukończywszy z znakomitym rezultatem studia teologiczne, został dnia 18 grudnia 1858 r. wyświęcony na kapłana. Niebawem otrzymuje probostwo w Tombolo, skąd po dziewięciu latach pasterzowania przenosi się na podobne stanowisko w Salzano, gdzie przepędza znów lat dziewięć.

Rok 1875 miał położyć kres jego duszpasterskiej pracy na prowincji; w tym czasie bowiem biskup z Treviso, oceniając cnoty i zasługi Jego, powołał Go do swej kapituły, gdzie został wkrótce kanclerzem i wikaryuszem generalnym.

W dziesięć lat później otrzymał święcenia biskupie z rąk swego przyjaciela, kardynała Parocchi. Mantua była diecezją biskupa Sarto w której działalność i talent nowego księcia Kościoła zabłysły poraz pierwszy w całej pełni.

Na tem stanowisku jał się z całym zapętem pracy nad ożywieniem ducha kapłańskiego i podniesieniem poziomu naukowego w podwładnym sobie duchowieństwie.

Po zgonie kardynała Agostiniego w r. 1893 przeniósł Ojciec Św. biskupa Sarto na stolicę patriarchy w Wenecji. Prawie równocześnie z mianowaniem patriarchy został ks. Józef Sarto mianowany kardynałem.

katolickiej w te kraje, w których dotychczas nie wielu lub wcale żadnych nie liczyła wyznawców.

Wielkiej doniosłości była podjęta przez Niego walka przeciw modernizmowi. Modernizm, jest to kierunek, który wyzykuje nowoczesne zdobycze naukowe zwracając je tendencyjnie przeciw fundamentalnym zasadom wiary.

Przeciw tym wypaczonym pojęciom, graniczącym o miedzę z otwartą herezją, wystąpił Ojciec św. z całą bezwzględnością, potępiając modernizm jako objaw zgubny i błąd.

Określił też jasno zasadę, że wszelka wiedza i wszelkie zdobycze naukowe muszą być podporządkowane autorytetowi jedynej prawdziwej wiary katolickiej, gdyż zdrowo i rozumnie pojęta nauka nie może nigdy stawić oporu religii, lecz przeciwnie, zmierzać ma do czemraz jaśniejszego uzmysłowienia ludzkości siły i wszechmocy Boga.

Papież Pius X. popierał i zalecał badania naukowe we wszystkich gałęziach wiedzy, ile ta kowe nie sprzeciwiały się zasadom wiary.

Dowodem tego tylu katolickich badaczy, filozofów, przyrodników i wszelkich kategorii uczonych, którzy cieszyli się stałym poparciem i opieką zmarłego Ojca św.

W polityce był Pius X. stanowczym — nie uznawał żadnych kompromisów.

Z Francją i Portugalią zerwał stosunki, gdy się okazało, że ustępliwość Jego poprzednika była bezskuteczna.

W stosunku do Polaków okazał zmarły Papież niejednokrotnie szczerą życzliwość.

Nie zgodził się na propozycję rządu pruskiego, żądającą, obsadzenia, gnieźnieńsko poznańskiej stolicy biskupiej Niemcem.

Zamianował kilku nowych biskupów polskich w Ameryce Północnej, obdarzył też cudowny obraz Matki Boskiej Człotchowskiej nową złotą koroną.

Na każdym polu życia chrześcijańskiego zaznaczył się Papież Pius X. jako reformator wskazujący strumieniom dążeń i uczuć ludzkich właściwą, prostą i jedynie zbawczą drogę.

Też cały świat chrześcijański a wraz z nim i my Polacy boleliśmy nad zgonem Namiestnika Chrystusowego, którego rządzą wpięta się złotymi głoskami na kartach dziejów Kościoła.

Dziesięć lat później otrzymał święcenia biskupie z rąk swego przyjaciela, kardynała Parocchi. Mantua była diecezją biskupa Sarto w której działalność i talent nowego księcia Kościoła zabłysły poraz pierwszy w całej pełni.

Na tem stanowisku jał się z całym zapętem pracy nad ożywieniem ducha kapłańskiego i podniesieniem poziomu naukowego w podwładnym sobie duchowieństwie.

Po zgonie kardynała Agostiniego w r. 1893 przeniósł Ojciec Św. biskupa Sarto na stolicę patriarchy w Wenecji. Prawie równocześnie z mianowaniem patriarchy został ks. Józef Sarto mianowany kardynałem.

Przejdźmy teraz po krótko choć większe kolonie polskie i nakreślmy ich stan duszpasterstwa.

Cała działalność jego zmierzała do wzmocnienia i skupienia wewnętrznego życia katolickiego w Kościele, jakoteż do rozpowszechnienia wiary

Rzym. Na morzu Niemieckim toczy się ogromnych rozmiarów bitwa morską między flotą wojenną angielską a niemiecką. Straty obu stron znaczne.

Paryz. Syn sławnego oswoobodziciela Włoch, generał Garibaldi oświadczył rządowi francuskiemu, że 30 000 ochotników włoskich jest gotowych do walki w szeregach francuskich przeciw Niemcom.

Berlin. Niemcy powołują pod broń nowych 600 000 rezerwistów.

London. Utrzymuje się uporczywie nieprawdopodobna pogłoska jakoby «armia» serbska pobili wojska austriackie pod Szabac.

Rzym. Ambasador rosyjski przy Watykanie oświadczył przedstawicielom prasy, że autonomia Polski jest przez rząd carski od dawna postawioną a obecnie zostanie w całej pełni wprowadzoną w życie.

Berlin. Rząd pruski prosi biskupa, poznańskiego ks. Likowskiego, by on przypomni wiernym w diecezji swej jakiego ucisku i prześladowań doznają Polacy w Królestwie, że przeto naród polski nie może się i na przyszłość od Rosji niczego lepszego spodziewać.

Petersburg. Według urzędowego doniesienia stwierdzono w trzech powiatach gubernii południowej dziewięć wypadków cholery. W gubernii astrachańskiej zaszło w czasie od 25 maja do 15 lipca 46 wypadków cholery z których 42 miały wynik śmiertelny.

Wiadomości.

Eksplodyzja w Warszawie.

Warszawa. Cytadela warszawska wyleciała w powietrze dnia 26 lipca. Przyczyną eksplozji był piorun, który uderzył w magazyn granatów i szrapneli. Eksplozja była nadzwyczaj silna i w skutkach wprost fatalna. W promieniu dwóch kilometrów wyleciały wszystkie szyby w domach. Rannych było 4 strażaków i kilkunastu żołnierzy. Na miejsce pożaru przybyła natychmiast sraż pożarna i oddział wojska, akcja ratunkowa jednak była niemożliwa, gdyż co chwila wybuchały granaty i szrapnele.

Śmierć biskupa polskiego.

Lublin. Biskup diecezji lubelskiej ks. Jacewski zmarł w Lublinie w drugiej połowie lipca.

Z BRAZYLII

Stan duszpasterstwa w koloniach polskich

w Rio Grande do Sul w odpowiedzi na artykuł »Polaka« Nr. 28

(Ciąg dalszy).

Dzięki jednak Bogu, wiara między ludem naszym — choć tak w stanie Rio Gr. do Sul rozproszonym — nie upadła zupełnie, ale owszem, nawet się podnosi i rozwija, a do zawdzięczenia mamy to przew. ks. biskupom i pracy niezmiernych misjonarzy, którzy całymi mieszkańcami kolonie objędzają, wiarę w duszy ludu naszego rozniesają.

Przejdźmy teraz po krótko choć większe kolonie polskie i nakreślmy ich stan duszpasterstwa.

1. Arcybiskupstwo Porto Alegre:

W samej stolicy Polacy już dawno potrzebowali swego duszpasterza. To też ks. arcybiskup niedawno temu powierzył opiekę nad nimi ks. Perezowi — Polakowi całą duszą kochającemu swój naród. O ile mu czas pozwala, odwiedza nadto różne osady polskie rozsiane za miastem po górach.

Pracuje tu również gorliwie nad Polakami — Polak ks. Lepich jako kapłan w szpitalu. Nadto ks. Leon Müller zawsze jest dla Polaków na usługi.

Gdyby się byli Polacy tego księdza trzymali — nie byłoby potracili setek rubli bezpowrotnie — a nie po rzeźbnie.

S Feliciano: Kolonia liczy przeszło 500 rodzin polskich — ma w osob. eks Bardina — wyżej już wspomnianego — dobre go proboszcza, przez wszystkich szanowanego.

Kolonia Marianna Pimentel — licząca dawniej kilkaset — dziś, jakie 180 rodzin polskich, pracuje tu od niedawna Polak ks. Stycz.

S. Marcos. — dawniej kolonia czysto polska — dziś Włosi, Polaków garstka. Pracuje tu Włoch ks. Pizzotto, który również umie po polsku.

Mniejsze osady polskie znajdują się jeszcze w różnych municypjach — po górach — zwłaszcza w municypium Alfredo Chaves. Sami ks. proboszczowie włoscy dokładają starań, by Polacy w ich parafiach byli obsługiwani przez misjonarza polskiego.

2. Biskupstwo Pelotas:

W mieście samem Polaków niewiele. Ks. Heeb T. J. zajmuje się tamtejszymi robotnikami polskimi jak może. Większa liczba Polaków jest w mieście Rio Grande. Opiekunem ich jest od wielu lat ks. Stanisław Banysz ze Zgrom. XX Salezjanów.

3. Biskupstwo Urugujana.

Guarany. — Kolonia stara, dawniej zamieszkała przez Szwedów. Po ich usunięciu się grunta zajęli Polacy — Dziś kolonia ta przeważnie polska. Prócz nich są tu Włosi, Chorwacy, Rosjanie i Niemcy. Początkowo opiekował się tą kolonią Polak ks. Cuber, proboszcz z Zuhy. Osiał tu następnie ks. St. Gołębiowski.

Ciąg dalszy nastąpi.

Z Kurytyby.

Dnia 18. bm. odbyło się staraniem tu-tejszego c. k. austriackiego Konsulatu uroczyste nabożeństwo z okazji 84-letniej rocznicy urodzin cesarza Franciszka Józefa I.

Nastroj zebraanej w kościele niemal całej austriackiej kolonii był bardzo poważny, jak przystało na ciężką chwilę wojenną, pod grozą której znajduje się dziś austro-węgierska monarchia.

Uroczyste żałobne nabożeństwo za duszę s. p. Ojca Św. odbędzie się w tutejszym kościele polskim dnia 25. b. m. o godz. 8. ej. Zaś w katedrze odbędzie się nabożeństwo na wymienioną intencję w kilka dni później — co w swoim czasie ogłosimy.

NOWE PRZEDSIĘBIORSTWO POLSKIE

Mam zaszczyt zawiadomić Sz. Rodaków zamieszkałych w Paranie, że dn 23 z. m. otworzyłem na Campo Comprido

**Warstat kowalski
i
meechaniczno-ślusarski**

W zakres moich prac wchodzi: fojisy, sierpy, siekiery, plugi, powozy i wszelkie naprawy broni, oraz maszyn parowych.

Przyjmuję zamówienia na urządzenie nowych tartaków, młynów, maszadorów (do cegielni). — Wykonuje nagrobki żelazne, krzyże i wogóle wszelkie roboty wchodzące w zakres kowalstwa i ślusarstwa. — Liczę na poparcie Rodaków.

Wiktor Rostkowki.

Okulista

Dr. Juliusz Szymański

Docent Uniwersytetu w Chicago (Amer. Półn.)

przyjmuje chorych na *oczy, uszy, nos i gardło* w Kurytybie od 2-iej do 4-iej po poł. w biurze na Praça Tiradentes Nr. 11
Mieszkanie: *Praça Osorio Nr. 1.*

Lecznica w Araukaryi pod nazwą

„Sanatorio Araucaria”

Chorzy z prowincyi mogą wprost zatrzymać się w Araukaryi.

Hotel „Europeo”

Podaję do wiadomości Rodaków przejeżdżających przez portowe miasto SANTOS, że w hotelu »Europeo« znajdują dobre i względnie tanie życie i uczciwą polską obsługę.

Hotel ten znajduje się w pobliżu stacyi kolejowej i portu. Mówią tam po lsku i rusku.

Adres: rua São Bento Nr. 3 — Santos
Franciszek Sierpinski.

Jack Dromlewicz

lekarz-dentysta

przyjmuje
codziennie od 8 zrana do 5 wieczorem
wyjmuje zęby bez bólu.
rua Conselheiro Barradas Nr. 103.

Nawozy sztuczne.

FERNANDO HACKRATD & CIA

Jenerálny zastępca Kalsyndykatu na Niemcy i United Thomas' Phosphate Works.

Curityba

Caixa postal Nr. 18 Rua VICENTE MACHADO Nr. 21—23 Tel. »HACKRATOS.

Są zawsze na składzie nawozy sztuczne:

azotowe, potasowe i fosforowe,

zdatne w połączeniu do uprawy wszelkiej gleby.

Worki naszych wszystkich nawozów mają powyższy znak czyli prawnie strzeżoną markę Dokładnych informacji co do użycia sztucznych nawozów udziela fachowy agronom.

Nasi depozytaryusze: pp. Pedro Chiuratti, S. Jose dos Pinhaes. Pedro Schilnas, Araucaria. Stef. Witosławski, Abranches. J. Bach et C, Ponta Grossa. Frederico Zornik, Rio Negro.

Carrapatos?

Bernas?

Hodowcy bydła! Koloniści!
używajcie

Isis-Bichorol MARCA REGISTRADA

środek niezawolny przeciwko pasożytom bydłycym jak: podskórnym robakom wszelkiego rodzaju, kleszczom, wszom, pchłom i t. p.

„Isis-Bichorol”

z powodu swoich właściwości desinfekcyjnych nieszkodliwosci ukąszenia zmij i węzów.

Jest tani. Jedna flaszeczka kosztuje tylko **1\$600.** w miejscu, bez opłaty przesyłki.

Nie wietrzeje, nie psuje się chociaż jest w otwartem naczyniu

Dostać można wszędzie!

KRAWIEC POLSKI

— JAN FAUCZ —

poleca Szan. Rodakom swój pierwszorzędny polski Magazyn ubrań męskich.

Przyjmuje i wykonuje każdy rodzaj ubrania dla panów we wszystkich kolorach i materyach pod gwarancją rzetelnej obsługi. — **Ceny przystępne.**

Przy ul. AMERICA, obok kościółka Rosario.

Skład kapeluszy

»VENUS«

Sprzedaż detaliczna i hurtowna.
CENY UMIARKOWANE.

Dla p. Kupców rabat.

Stanisław Wojski
Curityba - Rua 15 de Novembro N. 18.

Posiada zawsze na składzie: duży wybór kapeluszy, i parasoli wszelkich gatunków dla mężczyzn, pań i dzieci. Duży sortyment lasek, obuwia, koszul, krawatów, manszetów, kolnierzyków, kamizelek zimowych, szkapetek i t. p. rzeczy
Naprawia się parasole.
Každy, kto chce kupić tanie i dobre towary powinien odwiedzić ten skład.

Browar „Atlantica”

Tel. fon 395. Kurytyba Caixa postal 163.

Atlantica Pilsen	cała flaszka	6\$500
Atlantica Monachium	„ „	6\$500
Coritibana jasne	„ „	4\$500
Iguassu, ciemne	„ „	\$500
Culmbach leczniczy	pół flaszki	6\$000

Ceny za tuzin bez flaszek.

DOSTAWIA SIĘ DO DOMÓW.

Zamówienia przyjmuje się każdego dnia do godz. 9 wieczorem.

Zakład Fotograficzny

„VOLK”

rua 15 de Novembro Nr. 72.

Wykonywa zdjęcia fotograficzne od najmniejszych formatów (mignon) do wielkości naturalnej — Przyjmij się zamówienia ZDJĘĆ OSÓB lub WIDOKÓW nawet poza Kurytybą.

Fotografie wykonywa na najnowszym i na najlepszym kartonowym papierze Konkurencji się nie obawia — tak ze względu na cenę przystępną jakoteż ze względu na sumienne i doskonale wykończenie robót

Zakład ten, najstarszy w całej Paranie, odznaczony niejednokrotnie złotymi medalami na wystawach w których brał udział poleca się Szanownej Publiczności.